

ZE VLIEGEN MET STROOTJES

Door E. Heimans

28 februari 1861 — 22 juli 1914

Het is weer april. Een heel enkele zomervogel is al met nestbouwen klaar, heeft misschien al eieren, zoals de *roeken* van de kolonie in mijn buurt, een *spreeuwen*paar op mijn dak, en een *merel* in de tuin; maar ook de meeste *mussen*, *spreuwen* en lijsters vliegen van de week nog met strootjes.

Dat is een merkwaardig iets, dat vliegen met vezels, pluusjes, veertjes, met alles wat maar licht is en tot het vlechten of voeren van een vogelnest gebruikt zou kunnen worden. Het begint lang voor de tijd, dat met bouwen ernst gemaakt dient te worden. Op een zondagmorgen in februari van dit jaar zag ik, dat een *spreeuw*, die een andere nazat en haastig dwars over de tuin vloog, wankelde in zijn vlucht. Wat hem zo opeens afleidde en uit de koers bracht, wat hem zijn vechtlust deed vergeten en hem nolens volens uit de lucht deed tuimelen, dat was een lang, wit uitgebleekt sprietje, een stukje stengel van een oostindische kers; het was van het vorig jaar, een oud strootje dus, dat bij het opruimen was terug gevallen op de zwarte aarde van het juist omgewerkte bloemperk.

Nu was het inderdaad de moeite waard, de mooie vogel een poosje waar te nemen, zoals die daar stond bij het strootje, kopje schuins-links, als in gedachten. Men wordt zodoende onwillekeurig gedwongen studie van de vogelziel te maken. Hij — of was het een zij? — dacht na, ongetwijfeld. Hij draaide om het strootje heen, vloog even op, kwam weer terug. Het leek mij volkomen duidelijk, dat bij het dier iets in herinnering kwam, iets dat hem sterk boeide, en hem belette verder te stoeien met zijn kameraden, die in de tuin, vlak naast de mijne, geweldig rumoerden.

Komiek-hupperig, met kopbeweginkjes, die alleen een *spreeuw* kan maken, stapte hij het strootje in de volle lengte langs — haast een halve meter — en bleef aan het ene eind gekomen in gepenzen staan. Toen ging het naar het andere eind van het stro. Daarop stak hij de kop in de hoogte, vloog op de schuttingrand, vandaar in het kale kersenboompje; op het hoogste twijgje klemde de vogel zijn pootjes vast; maar de kop en het lijf wer-

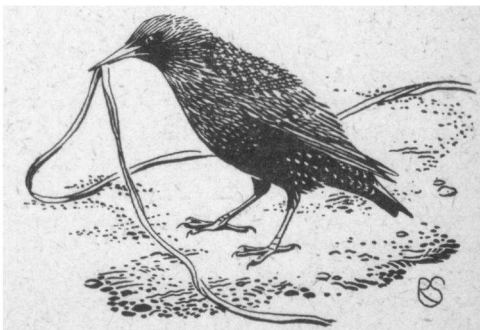
den precies gericht naar het lange strootje op het bloemperk. Hij rekt zich nog meer uit, de bek kleppert; 't is evenwel zo zwak, dat ik op tien meter afstand niets kan horen, alleen maar zien, dat hij een poging doet om te zingen.

Het strootje moet wel gewichtige dingen wakker roepen in zijn kopje, dat hij zo sterk met voorjaarsgebaren reageert.

Als een *spreeuw* in februari al zingt, komt er altijd dadelijk een tweede bij, die vraagt wat hem mankeert, of verwonderd blijft staan kijken, en dan is het gewone resultaat: of dat er een geweldige maar bloedeloze vechtpartij ontstaat.

Maar deze keer liep het anders. Misschien was de tweede een *spreeuw*, die in sexe verschilde met de eerste; ik weet het niet; mannetjes- en wijfjesspreeuw lijken te veel op elkander, om ze op een afstand te kunnen onderscheiden.

Nummer twee zag het strootje, en blijkbaar begreep het diertje volkomen de aandoeningen, die het bij de eerste ontdekker had gewekt. Ook de tweede *spreeuw* stond een ogenblik in gedachten. Met hun beiden stapte ze daarop naar het bloemperk en bestudeerden gezamenlijk de merkwaardigheid. Zo'n lang, blank, buigzaam strootje ook! Schuddend en draaiend, als een pronkerig kind dat een nieuw paasjurk aan heeft, marcheerden beide *spreuwen* het strootje een paar maal in de volle lengte af, rechts en links. Daar krijgt een van de twee een bevlieging, hij springt toe en vat het ene eind van het stro; zo heftig, dat de ander schrikt en een eind op zij stuift.

En daar vliegt een *spreeuw* omhoog, met een lang stroo in de bek of het april was. Omhoog! ja, maar waarheen? Als een bootje zonder roer, draait hij in de lucht rond. Hij heeft een strootje, maar geen nestplaats. Het is nog geen nestel-tijd. Dat is beslissend; hij laat het ding vallen en kijkt er niet eens naar, hoe het naar beneden dwarrelt. De tweede *spreeuw* komt weer naderbij, die pakt het in het midden, ook omhoog, een kleine eindje, tot op de schutting. Dan in de klimop. Daar zitten *mussen*, en in een wip heeft een drietal van die geweldenaars zich meester gemaakt van het strootje; de *spreeuw*, wordt weggehoond.

De *mussen* slepen het witte stengeltje tussen de harde groene klimopbladeren, en daar laten ze het verder ongebruikt liggen: de hele klimop ligt al vol met zulke omhooggehaalde strootjes; toch nestelen de *mussen* er nooit in.

Dit strootjes-zoeken zit alle jonge vogels in het bloed; soms uit het zich al in de winter; het vlechten er van heb ik nooit anders dan in het voorjaar zien beproeven. Lang niet altijd is het nestjes-bouwen volle ernst; verscheidene vogels maken speelnesten: *roodbortjes*, *winterkoning*, ook *merels* wel. Dit is niet zo zeer een proberen, en stellig geen bewust oefenen; alleen een van de puberteitsuitingen — of de jaarlijkse herhaling ervan — die het voorjaar in de warme vogellijfjes wekt. De dieren hebben hun winterpakies uitgetrokken; de nieuwe veertjes fleuren en glanzen op hun mooist; de keeltjes gaan de ganse dag. Als ze niet stoeien of vechten, dan zingen ze. Dat begint in de vroege morgen, eigenlijk al in donker. Van de nanacht duurt het tot in de avond, zonder ophouden; aan eten of drinken denken ze haast niet. Dat behoort allemaal bij elkaar, het is de voorjaars-stemming; die past weer bij de witte en gele knoopjes in het gras, bij de eerste madeliefjes; bij het speenkruid en de gouden dotterbloem aan de dijk en in de natte wei; bij de bloeiende rozerode amandel en de perzik in de tuin, bij de anemonen in het bos, die als appelbloesems op de grond in het jonge gras liggen; ook bij de sapgroene bladeren en bloemknopjes van kastanje en esdoorn en het eerste groen van de wilgen.

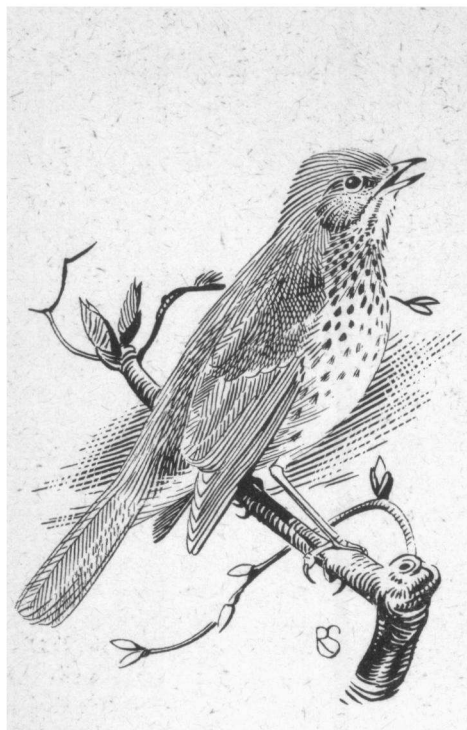
Natuurlijk zoeken niet alle vogels uitsluitend strootjes. Er zijn er, die het vooral op paardenhaar en mossenstengeltjes gemunt hebben, zoals de *vinken*. De meeste zijn ook dol op veertjes, ook de *mussen*; grappig is het te zien, hoe een hele vogel-sociëteit in rep en roer komt, als een dienstmeisje van mijn overburen, achteruit, een slecht gewassen peluw uitklopt. Dan waaien de veertjes bij tientallen; de vogeltjes worden er door geprikkeld tot een wilde jacht, al is het helemaal geen tijd van nestelen.

Vroeger dacht ik, dat de *mussen* die veertjes voor witte kapellen, misschien voor witjes-vlinders hielden, en er daarom jacht op maakten. Ik geloof nu, dat het net andersom is. Toen ik nog veel rupsen kweekte, liet ik meermalen verscheidene uitgekomen witjes en andere vlinders, tegelijk wegvliegen; en dan zaten dadelijk de *mussen* er achterheen. Maar sedert ik heb opgemerkt, dat ze de vlinders weer lieten vallen, zonder er iets van afgepikt te hebben, houd ik het er voor, dat de *mussen* ze voor veertjes aanzagen.

Een raar geval heb ik eens beleefd met mijn vogels in een volière. Ik hield indertijd allerlei vogels in school, om de kinderen het geluid te laten bestuderen, zo dat ze het buiten en op grote afstand konden herkennen. Het waren groten-deels mannetjes, die ik in het najaar van vogelaars in de Jordaan had gekocht. Midden in de winter stierf me een *geelgors*. Het dier lag nog te trekken, toen ik naar huis moest. Misschien een stuip, hij kan nog bijkomen, dacht ik. 's Middags bij mijn terugkomst, hoor ik tot mijn verbazing geweldig gefladder en een gesmoord gepiep in de volière. De kooi lag vol veertjes en alle vogels vlogen met veertjes. Het zaadbakje was er mee volgestopt. De diertjes vochten met elkaar, om de donsveertjes machtig te worden.

En op de bodem lag de arme *geelgors*, zo volkomen kaalgeplukt als een braadkip, die van een poelier komt.

Hier moet imitatie in het spel geweest zijn; l'esprit des masses had er zelfs een mannetjes-*merel* toegebracht met een veertje te gaan vliegen. En toch gebruikt een *merel* nooit veren bij de nestbouw,

Zanglijster — Tekening Rein Stuurman

gezwegen nog van het feit dat een mannetjes-merel niet meehelpt bij het nestje-bouwen.

Dit laatste, psychologisch moeilijk te verklaren geval, kwam mij laatst op een buitenwandeling herhaaldelijk in gedachten. Ik heb er elke vogel op aangekeken, die zich lang genoeg wilde laten waarnemen. Het was voorjaarsweer, maar niet bijzonder mooi; alleen van tijd tot tijd een zonnetje; een kil windje en voor de rest buitjes.

De vogels evenwel waren door het dolle heen. Ik had een paar *groenvinken*, die als straatjongens vochten, met de hand kunnen grijpen, zo tolden ze op en over elkaar voor mijn voeten. Al wat niet vocht, dat zong; de mezen zo goed als de *ringmussen*, *bastaard-nachtegalen* en *vinken* ook; vreemd genoeg heb ik geen enkele wijfjes-*vink* gezien, die zijn er anders toch al genoeg tegen half april. Heel stil alleen waren de *geelgorzen*; één mannetje zong heel kalm op een telegraafdraad; een paar *zanglijsters* en een *merel* zongen een trio, dat hoe lan-

ger hoe wilder en rauwer werd tot de beestjes elkaar in de veren vlogen, één ogenblik maar; toen begon het concert weer op het gewone tempo: Piedewiet, Qui vive, of Gerrit, Gerrit hier!

Terwijl ik doodstil aan de zuidzoom van een eikenbos stond om te zien, wat een hagedis ging uitvoeren, die daar in de namiddagzon tussen het dorre blad heenritselde, sprong er een *tijftjaf* of maatslagertje vlak voor mij over de grond. Dat „pienertje” zocht ook strooties, hij had er al drie of vier in zijn bek. Waarschijnlijk was het bij hem ook maar een *Ahnung*, een voorgevoel van wat er komen zou: want hij kon pas een dag of wat in het land zijn. Hij had misschien nog niet eens een maatje voor dit jaar gevonden. Ik zag tenminste geen pieper-tie in de buurt.

Graag had ik er langer naar gekeken, om ze mogelijk het nestje of de uitverkoren nestplaats te vinden, maar ik moest weer terug naar de stad.

Dicht bij het station Muiderpoort zag ik uit de trein de *roeken* vliegen met takken in de bek; die hebben allemaal al hun nesten; ze blijven echter net als de meeste vogels gestadig aan het herstellen en aanvullen.

Toen ik diezelfde avond de winkelstraten in de stad zo overvol zag, ook met mensen, die toch wel eens een namiddag in de week vrij hebben, of vrij kunnen maken, zonder grote opoffering, dacht ik er weer aan, dat ik op de kostelijke lentewandeling van die middag geen enkel stadsmens jong of oud, had ontmoet.

Wat deden nu al die mensen op straat? Het waren meest jonge lui, verscheidene ook gepaard, net als de vogeltjes. Ik ging er enige ongemerkt na. Ze winkelden; inkopen deden ze weinig of niet, wel slenteren van de ene meubelwinkel naar de andere, dan weer lang stilstaan voor magzijnen van huishoudelijke artikelen. Zij dachten blijkbaar ook, net als de vogeltjes, aan het inrichten van het toekomstig huishouden of misschien aan het repareren. Ik keek ze eens aan en trachtte wat woorden op te vangen. Oude, vage herinneringen kwamen bij mij op. Ja wel: ook heel wat van die jonge mensenpaartjes vlogen met strootjes.

(Uit: Het weekblad „De Groene Amsterdammer” van 12 april 1914.)